

enkeltte Aar, og dernæst vil det kun være for en meget ringe Deel af Landets Selveiergaarde; alle de øvrige ere frie for Fæstetvang og ville slet ikke berøres af denne Paragraph. § 3, meente den høitærede Minister, at han muligens kunde tiltræde med nogle Forandringer. Jeg troer, at denne Paragraph er nødvendig, naar man vil fastholde, at den Jord, der nu er Fæstetvang undergivet, skal vedblive at være det, indtil den er solgt til Selveiendom. Den ærede Minister kom til at nævne de Huse, som nu findes, men paa disse kommer jo denne Bestemmelse slet ikke til Anvendelse. Det siges udtrykkeligt i Paragraphen, at det Bøndergods, som ved nærværende Lovs Udstedelse er Fæstetvang undergivet, vedbliver fremdeles at være det. Altsaa det Gods, som ikke er Fæstetvang undergivet, naar denne Lov kommer ud, berøres ikke af den, men det Gods, der er Fæstetvang undergivet, er det, at Paragraphen sigter til fremdeles at holde derunder, om ogsaa Godseieren udstykker det til Huuslodder, og, saavidt jeg forstod den høitærede Minister var han enig med mig i, at det ikke kunde tilstedes paa denne Maade at unddrage Jord Fæstetvang. Den ærede Minister sagde med Hensyn § 4, at dens Vedtagelse vilde medføre, at Godseieren ikke blev saa tilbøielig til at sælge som ellers. Jeg mottog derfor Forslaget derved, at den modsatte Fremgangsmaade har forhindret ikke saa Salg, at det paa mange Steder har været en væsentlig Hindring for, at Fæstere, som ellers gjerne vilde købe, gjorde det, at Godseieren vilde tage et værdifuldt Stykke bort af Gaardens Tilliggende som Betingelse for at sælge. Saadanne Stykker kunne være mindre i Omfang; men naar man seer hen til Gaardens Drift og Værdi i det Hele, saa kunne de forholdsviis være langt mere værd end flere af de andre Dele af Gaardens Tilliggende, og det, at Fæsterne kun kunne faae Resten ved at give Afkald paa saadanne Stykker Jord, gjør, at de ikke købe. Jeg tør i saa Henseende beraabe mig paa mange af det ærede Things Medlemmers Erfaring, og jeg seer heller ikke, hvorledes det kan forsvares, at Lovgivningen, som har lagt Fæstetvangen paa al Jord, kan tillade, at saadanne Stykker, undertiden de meest værdifulde

af Fæstegaardes Tilliggende, unddrages Fæstetvangen og gaae over til at drives som fri Hovedgaardsjord; jeg kan ikke forstaae, hvorledes dette kan forsvares ligeoverfor Fæsteloovgivningen. Ja, saadanne Stykker kunne anvendes paa mange Maader. Den ærede Minister sagde, at de kunne omdeles fra den ene Gaard til den anden; men dette er en høist vilkaarlig Fremgangsmaade, og jeg troer, at vi, naar vi ville have en Ende paa Fæstevæsenet, netop skalde sørge for at lukke Døren for disse Misbrug, som ikke ogsaa derigjennem at gjøre det vanskeligt at faae Fæstetederne til at gaae over til Selveiendom. Den høitærede Minister henviste til det oeconomicke Hensyn. Ja, dette Hensyn har sin Berettigelse, men naar vi tale om at afhjælpe et gammelt forældet Forhold, som man ikke paa een Gang vil gjøre Ende paa ved en ny Lov, der ordner Sagen, men man vil give den ene Part, der er langt mere Herre over Forholdet end den anden, Retlighed til at kunne benytte Mellemtiden til sin Fordeel, saa siger jeg, at det oeconomicke Hensyn maa være Nr. 2. Det er sagt af meget talentfulde Mænd, der tidligere have siddet i Rigsdagen, at det ikke saameget kom an paa, om der udførtes nogle Tusind Tdr. Korn eller Tdr. Smør mere eller mindre om Aaret, som det kom an paa, hvor stor en Deel af Landets Befolkning der havde det nogenlunde tarveligt og ordentligt. Dette er en Sandhed, og hvor disse to Hensyn staae ligeoverfor hinanden, maa det, jeg sidst nævnte, stilles i Spidsen, og det oeconomicke Hensyn maa, idetmindste til en vis Grad, stilles som det andet. Jeg nedsetter ikke det oeconomicke Hensyn, thi det er et Hensyn, der er fuldt berettiget; men i dette Forhold kan det efter min Opfattelse kun stilles som Nr. 2, hvorimod det Hensyn, at Bønderbefolkningen derved, at disse gamle forældede Forhold løses, kommer ud af dem paa en saadan Maade, at der er Sandsynlighed for, at den større Deel af den fremdeles kan leve her i Landet ved den Haandtering, Algerbruget, som den er vant til, maa træde i Forgrunden. Naar dette først skeer, saa er jeg overbevist om, at det oeconomicke Hensyn vil komme til Anvendelse, selv hvor der er Selveiendom, og